

Zagraniczny

Göran Rystad 31 VII 1925–18 IV 2020

Göran Rystad urodził się 31 lipca 1925 r. w Kristianstad. Studiował na Uniwersytecie w Lund, gdzie w 1955 r. uzyskał stopień doktora filozofii. W latach 1955–1969 pracował jako profesor nadzwyczajny na uniwersytetach w Lund i w Sztokholmie, dzieląc te obowiązki z rolą profesora wizytującego na amerykańskich uczelniach: Indiana University (1963–1964) oraz Harvard University (1966–1967 i 1970). Prowadził też badania w Rockefeller Study Center.

Na stanowisko profesora zwyczajnego powołany został w 1975 r. naprzód przez Uniwersytet w Umeå, a następnie w Lund. Na obu tych uczelniach kierował katedrami historii. Był członkiem licznych towarzystw naukowych, w tym Towarzystwa Naukowego w Lund, Królewskiego Towarzystwa Publikacji Manuskryptów Historii Skandynawii, Królewskiej Szwedzkiej Akademii Nauk Wojennych, Nordyckiego Komitetu Współpracy na rzecz Polityki Międzynarodowej, Nordyckiego Towarzystwa na rzecz Studiów Amerykani-stycznych, Académie Européene d’Histoire, Polskiej Akademii Nauk, a od 1996 r. Polskiej Akademii Umiejętności

Badania naukowe koncentrował zrazu na wydarzeniach XVII wieku, a pierwsze dwie monografie, wydane w 1955 r., poświęcił Janowi i Göranowi Gyllenstierna (pierwsza: *Johan Gyllenstierna, rådet och kungamakten. Studier i Sveriges inre politik 1660–1680* [Johan Gyllenstierna, rada i monarchia. Studia z zakresu polityki wewnętrznej Szwecji 1660–1680], 1955; druga: *Bröderna Johan och Göran Gyllenstierna och greveståndet* [Bracia Johan i Göran Gyllenstierna i majątek hrabiowski], 1955). W 1960 r. wydał w języku niemieckim i szwedzkim pracę poświęconą wojnie trzydziestoletniej (*Kriegsnachrichten und Propaganda während des dreissigjährigen Krieges. Die Schlacht bei Nördlingen in den gleichzeitigen gedruckten Kriegsberichten* [Wiadomości wojenne i propaganda podczas wojny trzydziestoletniej.

Bitwa pod Nördlingen w ówczesnych drukowanych relacjach wojennych]). Polityce Karola XII poświęcona została wydana w 1961 r. praca *Ryssland eller Polen? Karl XII:s planer efter Dünaövergången* [Rosja czy Polska? Plany Karola XII po przeprawie przez Dźwinę].

Prof. Rystad jest też autorem trzeciego tomu (*Europeiskt 1600-tal* [Europejski XVII wiek]) cenionej historii powszechnej *Problem i äldre historia* [Problemy historii starszej], 1977, i współautorem monumentalnego wydawnictwa – historii szwedzkiego parlamentaryzmu (*The Riksdag: A History of the Swedish Parliament* [Riksdag: historia szwedzkiego parlamentu], 1987; *Riksdagen genom tiderna* [Riksdag na przestrzeni wieków], 1989).

Szereg prac poświęcił też Stanom Zjednoczonym. Na uwagę zasługują zwłaszcza następujące: *Nordamerikanska inbördeskriget* [Wojna secesyjna w Ameryce Północnej], 1968; *Congress and American foreign policy* [Kongres i amerykańska polityka zagraniczna], 1981; *Prisoners of the Past? The Munich syndrome and makers of American foreign policy in the Cold War Era* [Więźniowie przeszłości? Syndrom monachijski i twórcy amerykańskiej polityki zagranicznej w okresie zimnej wojny], 1982; *Dream and reality. The United States in search of a role in the twentieth-century world* [Sen i rzeczywistość. Stany Zjednoczone w poszukiwaniu roli w świecie XX wieku], 1999.

W latach dziewięćdziesiątych prof. Rystad podjął jako współredaktor pracę nad studiami dotyczącymi Bałtyku, pod tytułem *In Quest of Trade and Security, The Baltic in Power Politics 1500–1990* [W poszukiwaniu handlu i bezpieczeństwa. Bałtyk w polityce mocarstwowej 1500–1990]; 2 tomy: 1994, 1995). Podjął też badania nad losem ludzi przesiedlanych w wyniku II wojny światowej. Niektóre aspekty tego problemu opracował osobiście, ale też stworzył zespół badaczy, uczestniczących w redagowanych przez niego wydawnictwach (*The uprooted. Forced migration as an international problem in the post-war era* [Wykorzenieni. Migracja przymusowa jako problem międzynarodowy w dobie powojennej], 1990). W języku polskim ukazała się jego książka *Najsłynniejsze zabójstwa w dziejach świata* (2007.)

Rozległe zainteresowania, niezwykła aktywność badawcza (52 książki, 120 artykułów), podejmowanie najistotniejszych problemów, wreszcie aktywny udział w międzynarodowym życiu naukowym zapewniły prof. Göranowi Rystadowi pozycję w gronie najwybitniejszych historyków szwedzkich. Prof. Göran Rystad zmarł w wieku 95 lat w Lund 18 kwietnia 2020 r.

Andrzej Kastory